

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף כ

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף כ

שמועה רחוקה

נתבאר, שהקובר את מתו נוהג דיני אבילות שבעה ושלושים.

לדעת חכמים, כן הדין, בין אם נודע לו שמת קרובו סמוך לשעת הקבורה, ובין אם נודע לו שמת קרובו שלושים יום או יותר אחר הקבורה, בשעה שנודע לו הדבר, נוהג דיני אבילות שבעה ושלושים.

וכן שנינו בברייתא, מעשה ומת אביו של רבי צדוק במקום הנקרא גינזק, והודיעו לו אחר שלוש שנים, ובא ושאל את אלישע בן אבויה וזקנים שעמו, ואמרו, נהוג שבעה ושלושים.

וכן כשמת בנו של רבי אחייה בגולה, ונודע לו לאחר שלושים, ישב עליו שבעה ושלושים.

ולדעת רבי אחייה, על כל קרובים נוהג שבעה ושלושים בשמועה רחוקה, [ואין זה רבי חייא, שדעתו כדעת רבי עקיבא, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

ויש ברייתא בה שנינו, שיש חילוק בדבר, על אביו ואמו נוהג שבעה ושלושים, ועל שאר קרובים, [אחיו. אחותו. בנו. בתו. ואשתו], נוהג יום אחד.

ולדעת רבי עקיבא, שמועה קרובה, כלומר כשנודע לו על קבורת מתו בתוך שלושים יום, נוהג דיני אבילות שבעה ושלושים. ושמועה רחוקה, כלומר כשנודע לו על קבורת מתו לאחר שלושים יום, נוהג דיני אבילות יום אחד.

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירים, הלכה כרבים, חוץ מזו, שאף על פי שרבי עקיבא מקיל וחכמים מחמירים, הלכה כרבי עקיבא, שכך אמר שמואל, הלכה כדברי המקיל באבל.

ולהלן יתבאר בעזה"י, שכן דעת רבי חייא, ועוד יתבאר, שאינו צריך לנהוג באבילות עד סוף היום, אלא נוהג אבילות מקצת היום, ודיו, שמקצת היום ככולו.

אבילות שבעה ואבילות יום אחד

נתבאר, שלדעת רבי עקיבא שהלכה כמותו, מי שנודע לו בתוך שלושים שנקבר מתו, נוהג דיני אבילות שבעה ימים, ומי שנודע לו הדבר אחר שלושים, נוהג דיני אבילות יום אחד.

ושני שיעורי אבילות אלו, למדום חכמים מהכתוב, "וְהִפְכַּתִּי חֲגִיכֶם לְאֵבֶל וְכָל שִׁירֵיכֶם לְקִינָה וְהֶעֱלִיתִי עַל כָּל מְתָנִים שֶׁק וְעַל כָּל רֹאשׁ קָרְחָה וְשִׁמְתִיָּה כְּאֵבֶל יָחִיד וְאֶחְרִיתָה כְּיוֹם מָוֶה" (עמוס ח' י'). המקיש את האבילות לחג, ומלמד שימי האבילות הם כימי החג.

יש חג שבעה ימים, כפסח וסוכות, וכנגדו אבילות חדשה היא שבעה ימים. [כך דרשו רבי חייא בר אבא ורבי אמי ורבי יצחק נפחא, כשישבו בחדר הכניסה של רבי יצחק בן אלעזר].

ויש חג יום אחד, כעצרת, וכנגדו אבילות ישנה יום אחד. [כך אמר ריש לקיש משמו של רבי יהודה נשיאה].

שמועה רחוקה שבאה לרבי חנינא

רבי חנינא באה לו שמועה רחוקה מבית חוזאי, שמת אביו. בא לפני רב חסדא לשאול כיצד יעשה. ואמר לו רב חסדא, שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד.

שמועה רחוקה שבאה לרב נתן בר אמי

רב נתן בר אמי באה לו שמועה רחוקה מבית חוזאי, שמתה אמו. בא לפני רבא לשאול כיצד יעשה. ואמר לו רבא, הרי אמרו, שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד.

הקשה רב נתן, הלא שנינו בברייתא, שלא אמרו שמועה רחוקה נוהגת יום אחד אלא בחמישה קרובים [אחיו אחותו בנו בתו ואשתו], אבל על אביו ועל אמו נוהג שבעה ושלושים.

השיב לו רבא, שברייתא זו היא דעת יחיד, [הם

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קמ"ז דף כ

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שדינו כדין שומע שמועה רחוקה, ונוהג אבלות יום אחד. ונחלקו חכמים, אם חייב קריעה

באבלות זו.

לדעת רבי מני, כל שאינו נוהג אבלות שבעה,

אינו קורע.

ולדעת רבי חנינא, אף על פי שאינו נוהג אבלות

שבעה, **קורע.**

לא היה לו חלוק לקרוע ונזדמן לו לאחר מכן

איסי אביו של רבי זירא או אחיו של רבי זירא

שנה ברייתא זו, **אבל שאין לו חלוק לקרוע**, כגון

שהיה חלוקו שאול או מלא קרעים, **אם נזדמן לו**

חלוק בתוך שבעה, קורע, ואם נזדמן לו רק אחר

שבעה, אינו קורע.

וענה אחריו רבי זירא, **במה דברים אמורים**,

בחמשה מתי מצוה, אבל על אביו ועל אמו, קורע

והולך גם אחר שבעה.

ולדברי רבי חנינא אין הקריעה הזו מצד דיני

אבלות, אלא **מצד כבוד אביו ואמו**, שאין קריעת

אבלות בלא שבעה.

קרובים שמתאבל עליהם

שבעה קרובים מותר לכהן להיטמא להם

בקבורתם, והם מנויים בפרשת כהנים. "ויאמר ה'

אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרתי אלהם לנפש לא

יטמא בעמיו. כי אם (א) **לשאר הקרב אליו** [=אשתו]

(ב) **לאמו** (ג) **ולאביו** (ד) **ולבנו** (ה) **ולבתו** (ו) **ולאחיו**

[מאביו]. (ז) **ולאחותו** [מאביו] **הבתולה** הקרובה אליו

אשר לא היתה לאיש לה? טמא" (ויקרא כ"א א'-ג').

ואמרו, **שכל הקרובים הללו המנויים בפרשת**

כהנים, שכהן מותר להיטמא להם, **האבל מתאבל**

עליהם, ומלבדם הוסיפו לענין אבלות, **גם אחיו**

מאמו, ואחותו הבתולה מאמו, ואחותו הנשואה

בין מאביו בין מאמו.

ונמצא שאלו הם שבעת הקרובים שמתאבלים

עליהם. (א) אשתו [של האיש. והוא הדין על בעלה

של האשה]. (ב) **אביו**. (ג) **אמו**. (ד) **בנו**. (ה) **בתו**. (ו)

אחיו [בין מאב ובין מאם]. (ז) **אחותו** [בין מאב בין

מאם בין בתולה בין נשואה].

קרובי קרובים שמתאבל עליהם

לדעת רבי עקיבא, כל הקרובים שמתאבלים

עליהם, מתאבלים גם על קרוביהם.

ונמצא שלדעה זו, נוסף על שבעת הקרובים

המנויים לעיל, מתאבל גם על שלושים ושמונה

הקרובים הבאים:

א. מחמת אשתו מתאבל על שני קרובים. (א) אבי

אשתו. (ב) אם אשתו.

אבל אינו מתאבל (א) לא על בן אשתו. (ב) ולא על

בת אשתו. (ג) ולא על אחי אשתו. (ד) ולא על אחות

אשתו. [כפי שיתבאר בעזה"י בהמשך].

ב. מחמת אביו מתאבל על חמשה קרובים. (א)

אשת אביו. (ב) אבי אביו. (ג) אם אביו. (ד) אחי

אביו. (ה) אחות אביו.

ג. מחמת אמו מתאבל על חמשה קרובים. (א)

בעל אמו. (ב) אבי אמו. (ג) אם אמו. (ד) אחי אמו.

(ה) אחות אמו.

ד. מחמת בנו מתאבל על ששה קרובים. (א) אשת

בנו. (ב) אם בנו [כגון אנוסה או גרושה שאינה אשתו].

(ג) אחי בנו [מאשה אחרת]. **(ד) אחות בנו** [מאשה

אחרת]. **(ה) בן בנו. (ו) בת בנו.**

ה. מחמת בתו מתאבל על ששה קרובים. (א) בעל

בתו. (ב) אם בתו, [כגון אנוסה או גרושה שאינה

אשתו]. **(ג) אחי בתו** [מאשה אחרת]. **(ד) אחות בתו**

[מאשה אחרת]. **(ה) בן בתו. (ו) בת בתו.**

ו. מחמת אחיו מתאבל על שבעה קרובים. (א)

אשת אחיו. (ב) אב אחיו [מאמו]. **(ג) אם אחיו**,

[מאביו]. **(ד) אחי אחיו** [שאינו אחיו]. **(ה) אחות אחיו**

[שאינה אחותו]. **(ו) בן אחיו. (ז) בת אחיו.**

ז. מחמת אחותו מתאבל על שבעה קרובים. (א)

בעל אחיו. (ב) אב אחותו [מאמו]. **(ג) אם אחותו**,

[מאביו]. **(ד) אחי אחותו** [שאינו אחיו]. **(ה) אחות**

אחותו [שאינה אחותו]. **(ו) בן אחותו. (ז) בת אחותו.**

ולדעת חכמים, כל שמתאבל עליו, מתאבל עמו.

כלומר **כל אלו שמנה רבי עקיבא, אינו מתאבל**

עליהם אלא כשהוא בבית יחד עם קרובו האבל,

בבקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף כ

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שמאחר שקרובו אבל, והוא בפניו, גם הוא נוהג עמו אבלות, אבל שלא בפניו, אינו צריך לנהוג עמו אבלות.

וכן הורו רב לחייא בנו, ורב הונא לרבה בנו, בפני אשתך נהוג עימה אבלות [על אביה או אמה], שלא בפניה, לא תנהג אבלות.

ולדעת רבי שמעון בן אלעזר, מלבד שבעת הקרובים שלו אינו מתאבל אלא על בן בנו ועל אבי אביו.

אבילות מחמת קרובי אשתו

בן חמיו של מר עוקבא מת, ונעשית אשתו של מר עוקבא אבלה על אחיה. סבר מר עוקבא, שיש לו להתאבל עם אשתו שבעה ושלושים, כפי שנתבאר, שכל המתאבל עליו, מתאבל עמו.

נכנס אצלו רב הונא, ומצאו כשהוא מתאבל, ואמר לו, וכי סעודת אבלים רצונך לאכול? לא אמרו מתאבל אדם עם אשתו אלא כשהיא אבלה על אביה [=הוא חמיו] או על אמה [=היא חמותו].

וזהו ששנינו, **מי שמת חמיו או חמותו**, אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת, אלא כופה מטתו, ונוהג עמה אבילות. **וכן היא, שמת חמיה או חמותה**, אינה רשאה להיות כוחלת ולהיות פוקסת, אלא כופה מטתה, ונוהגת עמו אבילות.

וכשמתו שאר קרובי אשתו, אינו מתאבל עמה. וזהו ששנינו, אף על פי שאמרו אינו רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת, באמת אמרו, **מוזגת לו את הכוס, ומצעת לו מטה, ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו, שהוא אינו מתאבל.**

שלוש קריעות שקרע אמימר על בן בנו

בן בנו של אמימר מת [=שכיב], וקרע עליו קריעה. **בא בנו של אמימר, וקרע שוב בפני בנו. נזכר אמימר שקרע מיושב, עמד וקרע פעם שלישית מעומד.**

קריעה מעומד

רב אשי שאל את אמימר, מנין שיש לעשות הקריעה מעומד. והשיב לו, **שענין זה למד מאיוב, שנאמר בו, "ויקם איוב ויקרע את מעלו ויגז את ראשו ויפל ארצה וישתחו" (איוב א' כ').** וכן אמר רבי בר חמא.

הקשה על כך רב אשי, ואמר, שאין ללמוד ממה שנאמר "ויקם איוב ויקרע" שחובה לקרוע בעמידה, שהרי כמו כן נאמר לענין המסרב ליבם, "ויקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד וקרע את חפצתי לקחתה" (דברים כ"ה ח'), ואף על פי שנאמר "ועמד וקרע", אין חובה לומר בעמידה, כמו ששנינו, בין יושב בין עומד בין מוטה.

ותירצו קושיה זו, ואמרו, שיש חילוק בין "ועמד וקרע" בלשון עבר, לבין "ויעמוד ויאמר" בלשון עתיד. ואם היה כתוב "ויעמוד ויאמר", היינו למדים שחובה לומר בעמידה, וכמו כן כשנאמר "ויקם ... ויקרע", הרי זה מלמד שחובה לקרוע בעמידה.

והקשו על דברי רמי בר חמא קושיה נוספת, שאף אם יש לנו ללמוד מהכתוב, שאיוב קרע מעומד, מנין לנו שכך הוא הדין, הלא יתכן שהוא עשה דברים יתרים, כמו שנאמר בו גם "ויגז את ראשו", שעשה מה שאין אבלים אחרים עושים, וכמו כן גם קריעתו מעומד היתה דבר יתר שעשה, ואין ללמוד ממנו.

ומסקנת הגמרא, שענין זה שיש לקרוע מעומד, למד מדוד, שנאמר בו, "ויקם המלך ויקרע את בגדיו וישכב ארצה וכל עבדיו נצבים קרעי בגדים" (שמואל ב' י"ג ל"א).

והקשו על כך, מנין לנו שכך הוא הדין, הלא יתכן שהוא עשה דברים יתרים, כמו שנאמר בו גם "וישכב ארצה", ולכאורה עשה מה שאין אבלים אחרים עושים, שהרי אין לאבלים לשבת על הארץ ממש, אלא לכפות המטה, ולשבת עליה כשהיא כפויה.

ותירצו קושיה זאת, ואמרו, שבוודאי עשה הכל כשאר אבלים, ומה שנאמר "וישכב ארצה", אין הכוונה על הארץ ממש, אלא כפה מטתו, ושכב עליה, ובכך דומה הוא לשוכב בארץ.